

Aleg 800

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zaprowadzeniu ubezpieczenia bydła rogatego.

Wysoki Sejmie!

Ubezpieczenie bydła stało się w ostatnich czasach potrzebą żywo odczuwaną, czego dowodem są uchwały Wysokiego Sejmu z 12. marca 1907 i 4. listopada 1908, polecające Wydziałowi krajowemu przedłożenie w najbliższym czasie projektu krajowego zakładu ubezpieczenia bydła.

Kapitał inwestowany w inwentarzu żywym obejmuje coraz wyższy procent sumy zasobów ekonomicznych kraju naszego, w miarę tego jak wzrasta ilość i wartość sztuk bydła i jak przychody z chowu bydła i z mleka stanowią coraz to większą część przychodu gospodarstw rolniczych.

Według ostatniej konskrypcyi urzędowej w r. 1900 posiadała Galicya 2,714.622 sztuk bydła rogatego; licząc przeciętnie po 150 K za sztukę, otrzymamy imponującą cyfrę 407,193.300 K.

Cyfra ta świadczy, jaki ogromny kapitał ma kraj nasz w bydle rogiem, a jeżeli przyjmiemy, opierając się w tym względzie na statystyce innych krajów, gdzie ubezpieczenie bydła już wprowadzono, że około 2·5% z powyższego stanu zwierząt ginie corocznie względnie zostaje dobitem i tylko część z tego ubytku powraca do kieszeni producenta pod postacią mięsa i odpadków nadających się do użycia ze zwierząt dobitych lub padłych, można przyjąć, że ubytek ogólny t. j. straty hodowców wynoszą około 8,000.000 K rocznie. Cyfra ta najwymowniej przemawia za wprowadzeniem jak najrychlej ubezpieczenia bydła rogatego.

Ubezpieczenie przedstawia się tutaj tak samo jak w innych dziedzinach jako środek zapewniający odtworzenie części kapitału, tkwiącego w żywym inwentarzu, a tem samem zapewniający ciągłość przychodów, jakie inwentarz daje wprost lub dopomaga uzyskać.

Rozumiejmy dobrze pożytek i potrzebę ubezpieczenia bydła w naszym kraju gospodarze rolni, należący do Spółek mleczarskich pod Patronatem Wydziału krajowego i dlatego obok żądań, wychodzących z owych Spółek, aby takie ubezpieczenie zaprowadzić, pojawiły się w ostatnich latach samorzutne usiłowania wprowadzenia ubezpieczenia krów, należących do członków Spółek mleczarskich.

Członkowie niektórych Spółek składają corocznie po jednej koronie od krowy, a fundusz utworzony z tych składek służy o ile starczy, na pokrycie strat w krowach, zdarzających się w obrębie spółki, przez umożliwienie zakupna nowej krowy w miejsce straconej.

Wypadki takie znane są w obrębie następujących Spółek mleczarskich: w Kobakach, pow. Kosów, w Św. Józefie, pow. Nadwórna, w Kraczkowej, pow. Rzeszów, w Rybnej, powiat Kraków, w Mstowie, powiat Limanowa i w Siemianówce, pow. Lwów.

Ten prymitywny surogat ubezpieczenia przez składki zapomogowe nie jest w stanie zastąpić ubezpieczenia i dać istotne zapewnienie ciągłości kapitału, tkwiącego w żywym inwentarzu i opartej na nim produkcji i jej przychodów, jednak świadczy wymownie o żywo odczutej potrzebie ubezpieczenia ze strony interesowanych.

Dalszym objawem w tym samym kierunku jest założenie w Gródku Jagiellońskim Towarzystwa ubezpieczenia bydła rogatego i koni, które jako oparte na ustawie z 15. listopada 1867 nie daje właściwej podstawy asekuracyjnej, jednakże udziela członkom zapomóg w razie strat w bydło i okazuje się w miarę zasobów swych użytecznym.

Wspomniane objawy wskazują, że nadeszła odpowiednia chwila do przeprowadzenia organizacji ubezpieczenia bydła.

Nad sprawą tą przeprowadzał Wydział krajowy od kilku lat gruntowne studia, badając, który z istniejących systemów ubezpieczenia zwierząt i z jakimi zmianami mógłby być zastosowany w naszych warunkach.

W pracy swej jednak napotykał Wydział krajowy na liczne trudności, z których największą była strona finansowa tej organizacji.

Z jednej strony bowiem musiał się Wydział krajowy liczyć z stanem finansów krajowych, który nie zezwalał na zbyt wysokie dopłaty z funduszu krajowego, z drugiej strony zaś znowu obawiał się, ażeby przez ustanowienie wysokich opłat, nie odstraszyć właścicieli bydła od korzystania z tej organizacji.

Dopiero nowa ustawa o tłumieniu zaraźliwych chorób zwierzęcych z 6. sierpnia 1909 Dz. p. p. Nr. 177 oraz przyznanie subwencji państwowej na cele hodowlane z tytułu zawarcia traktatów handlowych z Rumunią i państwami bałkańskimi, z której część ma być użyta na cele asekuracji, zbliżyły w naszym kraju do urzeczywistnienia myśl organizacji ubezpieczenia bydła, usuwając część trudności technicznych i finansowych, stojących na przeszkodzie wprowadzenia takiego ubezpieczenia.

Według wspomnianej ustawy bowiem:

1. za wszystkie zwierzęta zabite z polecenia władzy z wyjątkiem świerzbu i wścieklizny, jakoteż za wszystkie zwierzęta, które padły wskutek szczepień przeprowadzonych z polecenia władzy, płaci Rząd rzeczywistą wartość szacunkową zwierząt w chwili szkody (§. 48.);

2. w wypadkach przyszczyicy, jeśli Rząd zarządzi zabicie sztuk chorych, płaci pełne odszkodowanie (§. 31.);

3. w wypadkach wąglika i szelestnicy (wąglika alpejskiego) powinno c. k. Ministerstwo rolnictwa udzielać właścicielom zwierząt wsparcia do wysokości połowy wartości (§. 60.);

4. od strat spowodowanych księgosuszem chroni hodowców ustawa z r. 1870 (Dz. p. p. Nr. 37) zmieniona częściowo uchwałą z 6. sierpnia 1909 (Dz. p. p. Nr. 180);

5. od strat spowodowanych zarazą płucną chroni właścicieli bydła ustawa z 17. sierpnia 1892 (Dz. p. p. Nr. 142), uzupełniona nowelą z 6. sierpnia 1909 (Dz. p. p. Nr. 180).

Jak powyższe zestawienie wykazuje, prawie wszystkie groźniejsze choroby zaraźliwe bydła rogatego objęte są obowiązkiem odszkodowania ze strony państwa.

Pozostawałyby do zakresu asekuracji wypadki wąglika i szelestnicy (powyżej pod 3), o ileby państwo nie dawało odszkodowania, tudzież o ileby chodziło o uzupełnienie odszkodowania połowy wartości danego przez państwo, następnie wypadki gruźlicy, nie należące do otwartych form tejsze, dalej rzadkie wypadki t. zw. osteomalacji (rozmiękczenia kości), a w końcu sporadyczne choroby bydła rogatego, nie należące do zaraźliwych lub zakaźnych i nieszczęśliwe wypadki. Zakres ten nie przedstawiałby zbyt znacznego ryzyka dla instytucji ubezpieczającej.

Ubezpieczenie bydła przedstawia w pierwszym rzędzie największe znaczenie dla włościan. W większym gospodarstwie, mającym kilkadziesiąt lub więcej sztuk inwentarza jednego rodzaju, szkody wynikające z chorób niezakaźnych mniej więcej wyrównują się, znaczna bowiem ilość posiadanego inwentarza przedstawia pewnego rodzaju samoubezpieczenie.

Inaczej ma się rzecz w małym gospodarstwie, które szczególnie nadaje się do chowu inwentarza, wymagającego osobistej troskliwości i doglądu ze strony właściciela. Dla uboższego włościanina lub chałupnika strata jednej sztuki inwentarza wskutek choroby lub wypadku jest bardzo wielkim ciosem, a w niektórych wypadkach spowodzić może nawet jego zupełną ruinę.

Wobec zwiększającej się wskutek parcelacji ilości gospodarstw włościańskich i innych mniejszych posiadłości, ilość bydła, mogącego korzystać z ubezpieczenia, ciągle się zwiększa.

Twierdzenie to uzasadniają fakta obserwowane w innych państwach.

Ścisłe obliczenia przeprowadzone przez Dra Biermanna w roku 1892 (Die deutsche Viehversicherung und ihre Reform) wykazały, że z powodu rozdrobnienia większych majątków w Niemczech, ilość inwentarza żywego wzrosła tam bezwzględnie i że ilość utrzymywanych zwierząt stała w odwrotnym stosunku do obszaru posiadanej ziemi.

Oprócz powyższego zasadniczego powodu, przemawia za asekuracją szereg innych względów, jako to:

1. Właściciele bydła, mając zapewnione pokrycie strat, mogą kupować lepsze i droższe sztuki, przez co hodowla bydła się podniesie.

2. Skutkiem pewności, iż w razie wypadku otrzyma odszkodowanie, hodowca nie będzie tail pierwszych przypadków zachorowania zwierząt wśród objawów chorób zaraźliwych, przez co usunie się tę pierwszą najważniejszą przyczynę szerzenia się chorób zaraźliwych.

3. Nie mały wpływ wywiera również asekuracja zwierząt na ogólną zdrowotność ludności, usuwając z obrotu handlowego mięso zwierząt chorych potajemnie zabijanych.

4. Przez asekurację zmusi się hodowców, aby bydło utrzymywali w lepszych warunkach, należycie żywili i odpowiednio obchodzili się z niem.

5. Asekuracja wreszcie może przyczynić się do stworzenia zakładów przemysłowych dla przeróbki padliny w celach gospodarczych, (mączka kostna do nawożenia, mączka mięsna do karmienia ryb i t. d.), podczas gdy obecnie milionowy kapitał grzebie się w Galicyi w ziemię ze szkodą dla ogólnej produkcji.

Przystępując do omówienia organizacji ubezpieczenia bydła, zaznaczyć należy przedewszystkiem na samym wstępie, że jak uczy doświadczenie zebrane z innych państw i krajów, gdzie asekuracja zwierząt już istnieje, ubezpieczenie bydła opierać się musi na związkach lokalnych, opartych na wzajemności i dobrowolności. Usiłowania zmierzające do przeprowadzenia ubezpieczenia bydła za pośrednictwem prywatnych zakładów bądź akcyjnych bądź też opartych na wzajemności, nie przyniosły korzystnego rezultatu, to też zakłady te musiały być po dłuższem lub krótszem istnieniu rozwiązane ze szkodą dla członków, nie czyniły bowiem zadość podstawowym warunkom powodzenia tego rodzaju instytucyi, jakimi są tania administracja, prosta forma budowy i możność jak najczęstszego i taniego kontrolowania członków pod względem warunków higienicznych, w jakich utrzymują ubezpieczony inwentarz.

Powstałe u nas przed kilku laty Towarzystwo spekulacyjne „Samopomoc rolnicza“ po niedługim istnieniu, pobrawszy przedtem od łatwowiernych hodowców opłaty asekuracyjne, zakończyło swoją działalność.

Taki sam los spotkał Towarzystwo austr. „Apis“, „Taurus“, „Orion“ i t. p. a jedynie przedarułańskie Towarzystwo prywatne w Feldkirch i węgierskie Towarzystwo wzaj. ubezpieczeń zwierząt w Budapeszcie zdołały się utrzymać dzięki temu, że potworzyły agencye powiatowe. Nie można jednak powiedzieć, aby towarzystwa te rozwijały się zupełnie normalnie, przeciwnie działalność ich zamiast rozszerzać się ścieśnia się z każdym rokiem.

W Niemczech powstały również bardzo liczne stowarzyszenia prywatne w celu asekuracji zwierząt, akcyjne lub na wzajemności oparte, które jednakże z bardzo małymi wyjątkami, albo upadły same albo też zostały rozwiązane przez rządy. W towarzystwach tych koszta administracji dochodziły do wysokości 54-49% ogólnych dochodów i jakkolwiek premie były bardzo wysokie, bo dochodziły nawet do 8%, nie mogły jednak wystarczyć na pokrycie odszkodowań, chociaż towarzystwa te pod rozmaitymi pretekstami starały uchylić się od obowiązku odszkodowania.

Co do towarzystw zakładanych na podstawie ustawy z r. 1867 (Dz. pp. Nr. 134) t. j. stowarzyszeń humanitarnych, jak wspomniane na wstępie niniejszego sprawozdania „Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń od utraty żywego inwentarza w Gródku Jagiellońskim“, to towarzystwa te nie mogą odpowiedzieć swemu zadaniu, już choćby dlatego, że nie są stowarzyszeniami ściśle asekuracyjnemi, lecz udzielają wsparć w miarę istniejących funduszy i jako towarzystwa humanitarne nie mogą stanowić podstawy do tworzenia związków reasekuracyjnych.

Zadaniu więc asekuracji bydła odpowiedzieć mogą tylko spółki lokalne, oparte na wzajemności i dobrowolności, odpowiadają bowiem przytoczonym wyżej warunkom powodzenia instytucyi asekuracji zwierząt t. j. administracja ich jest tania,

zarząd nieskomplikowany a wreszcie najważniejszy warunek, wzajemna kontrola członków stosunkowo najłatwiejszą.

Co do kwestyi przymusu nadmienić należy, że doświadczenia poczynione w Belgii i na Morawach wykazały wbrew ogólnemu mniemaniu, że jest to dla funduszów krajowych lub państwowych najbardziej niekorzystna forma asekuracji i daje możność wyzyskiwania uczciwych hodowców przez niesumiennych.

To też Wys. Sejm przesądził słusznie kwestyę przymusu a częściowo i kwestyę organizacji ubezpieczenia bydła, polecając wspomnianemi na wstępie uchwałami Wydziałowi krajowemu przedłożyć projekt ubezpieczenia bydła, oparty na związkach lokalnych i dobrowolnych.

Dobrowolność t. j. uchylenie przymusu pociągnie za sobą ścieśnienie pewne koła ubezpieczonych, ponieważ właściciele znacznych ilości sztuk bydła rogatego nie będą się ubezpieczali, mając na oku, iż straty u nich będą z reguły mniejsze niż suma premii, którąby musieli zapłacić. W tym wypadku jest słusznem pozostawić im możność tego wyboru tem bardziej, że inne względy przemawiają przeciw przymusowi. Największa taniósć administracji a zarazem najściślejsza kontrola da się osiągnąć przy ubezpieczeniu bydła w związkach lokalnych, gdyż czynności zarządu spełniane przez ludzi miejscowych, którzy nie potrzebują żyć z tych usług, mogą być wykonywane darmo lub też za minimalnem wynagrodzeniem straty czasu, a najściślejszą będzie kontrola ze strony tych, którzy za skutki zaniedbania kontroli będą materyalnie odpowiadali własną kieszenią. Przykładem w tej mierze stały się w naszym kraju Spółki oszczędności i pożyczek systemu Raiffeisena, których zarząd złożony z członków spółki miejscowej jest możliwie najtańszy, a w których członkowie zarządu i inni członkowie spółki interesowani są wskutek nieograniczonej poręki w najwyższym stopniu w prawidłowem i ostrożnem postępowaniu zarządu. Na takich spółkach więc musi się również opierać ubezpieczenie bydła. Organizacyę ubezpieczenia bydła, opartą na związkach lokalnych, spotykamy w bardzo wielu prowincjach niemieckich, w Danii, Hollandyi, Szwecyi, Francyi i t. d., nadto w kilku krajach austriackich, gdzie rozwijają się one w szybkim tempie i z każdym rokiem ilość ich wzrasta.

Związki te wszakże mają tę kardynalną wadę, że sprzeciwiają się i nie uwzględniają ekonomicznej zasadniczej podstawy asekuracji, t. j. że asekuracja czem szersze ma podstawy, na czem większą ilość wypadków ryzyko jest rozdzielone, tem pewniejsza i lepsza. Związki więc te, chcąc odpowiedzieć swemu zadaniu w każdym wypadku, muszą oprzeć się o większy zakład reasekuracyjny, którego zadaniem jest przychodzić spółkom lokalnym z pomocą w wypadkach określonych statutem związku lub zakładu centralnego. Ze względu na określenie wzajemnego zakresu działania spółek lokalnych i związku czyli zakładu centralnego, tudzież ze względu na wypadki i rozmiar pomocy udzielanej przez związek czyli zakład centralny spółkom lokalnym, zachodzą pomiędzy poszczególnymi krajami i państwami różnice, które dadzą się streścić przez rozróżnienie trzech systemów w urządzeniu ubezpieczenia bydła:

1. Pierwszy system polega na tem, że najpierw powstaje centralny kraj. zakład asekuracyjny, każdy zatem ubezpieczający jest członkiem tego zakładu a członkowie mieszkający w jednej miejscowości stanowią spółki lokalne, posiadające nieznaczny samorząd. Zakłady takie istnieją w Austrii dolnej, górnej, Karyntyi i t. d.

Przy systemie tym spółki nie mają osobnych statatów lecz w statucie zakładu krajowego mieści się rozdział o spółkach, a całą rachunkowość i kasowość prowadzi się w zakładzie, który pobiera część premii na swoją korzyść, w zamian za co wypłaca odpowiednią część odszkodowania, drugą zaś częścią premii administruje na rzecz spółek lokalnych.

Przy organizacji tej jest więc zakład nie tylko instytucyą asekuracyjną, lecz nadto kosztowną kasą spółek, do której wpływają wszystkie dochody i która wypłaca wszystkie odszkodowania.

2. Drugi system różni się od pierwszego tem, że najpierw powstają spółki lokalne, które następnie łączą się w związek pod patronatem kraju lub Rządu n. p. Bawarya.

Spółki pokrywają tylko połowę odszkodowania, drugą zaś połowę pokrywa związek w części przy pomocy subwencyi w części zaś przez nałożenie na spółki w których zdarzyły się szkody dodatkowej premii.

3. Ostatni wreszcie system polega na tem, że istniejące spółki lokalne łączą się w związek reasekuracyjny i opłacają pewien określony procent z dochodów uży-

skanych z premii na rzecz związku jako premię reasekuracyjną w zamian za co związek pokrywa nadwyżkę strat ponad pewien z góry określony procent.

Przy tego rodzaju systemie właściwym zakładem asekuracyjnym jest spółka lokalna jedynie uprawniona do zawierania umów asekuracyjnych, przyjmowania premii i t. d. (Francya).

Pierwsze dwa systemy w ustroju mało od siebie się różniące a oba centralistyczne i małą dozę autonomii spółkom pozostawiające, które właściwie stają się organami zakładu, obciążają zbytnio fundusze publiczne, z powodu wysokich kosztów administracyjnych n. p. w Austrii dolnej 30·6%, Austrii górnej 64·7%, Karynty 35% dochodów uzyskanych z premii i mogą istnieć tylko przy wysokich subwencjach rządowych lub krajowych.

Przy systemach tych jak uczy doświadczenie zakładu krajowego w Dolnej Austrii, spółki lokalne ponosząc tylko połowę odszkodowania i mając pewność pokrycia wszystkich strat, nie troszczą się w należyty sposób o finansowe powodzenie zakładu jak n. p. o należyte spieniężenie części użytkowych ze zwierząt, za małą zwracają uwagę na higienę i sposób utrzymywania ubezpieczonych sztuk i t. p.

Postępowanie takie zmusiło Wydział krajowy dolno-austr. do poczynienia w statucie całego szeregu zmian, mających na celu zapobieżenie wykorzystywania zakładu i do przeniesienia większej części ryzyka na spółki, — aby w ten sposób uchronić kraj od powiększających się corocznie wydatków na celu asekuracji a zakład krajowy powstrzymać na drodze do zupełnej ruiny.

Natomiast przy trzecim systemie t. j. gdzie spółki posiadają zupełną autonomię i tylko pewien nieznaczny procent dochodów z premii wpłacają do zakładu reasekuracyjnego tytułem premii reasekuracyjnej, fundusze krajowe są tylko w małym stopniu zaangażowane, subwencje bowiem ograniczają się do pokrycia kosztów utrzymania biura centralnego i zasiłków na pomoc weterynaryjną. System ten ma nadto tę również zaletę, że stanowiłby do pewnego stopnia szkołę zbiorowej samopomocy obywatelskiej i przyczyniłby się do postępu społecznego i wzrostu indywidualnej tężyzny jednostek w skład społeczeństwa wchodzących.

Przy systemie tym wreszcie, członkowie spółek, na których spoczywa prawie całe ryzyko i odpowiedzialność za działalność spółki, są zmuszeni wykonywać ściślejszą kontrolę nad ubezpieczonymi zwierzętami, dbać o należyte spieniężenie części użytkowych i szacować sztuki ubezpieczone według rzeczywistej ich wartości. Z wyżej podanych powodów uważa Wydział krajowy za wskazane ubezpieczenie bydła oprócz na tym systemie i w tym celu przedkłada Wys. Sejmowi do zatwierdzenia statut krajowego zakładu reasekuracyjnego oraz statut wzorowy dla spółek, chcących przystąpić w charakterze członków do tegoż zakładu. Projekty tych statutów dołącza się jako alegaty 1. i 2. do niniejszego sprawozdania.

Al. 1. i 2.

Na podstawie dołączonego statutu krajowy zakład przychodzi spółkom z pomocą, pokrywając deficyt spowodowany nadmiernymi stratami określonymi bliżej w §. 3. tegoż statutu, udzielając spółkom biedniejszym zasiłków na pokrycie kosztów interwencji fachowej, jednakże najwyżej do wysokości $\frac{2}{3}$ części wydatków z tego tytułu, tudzież przyznając im subwencje na koszta ich organizacyi i udzielając zasiłków na pokrycie normalnych wydatków.

Obowiązany jest również zakład szerzyć propagandę ubezpieczenia i wykonywać patronat i ścisłą kontrolę nad spółkami, które w nim się ubezpieczyły.

W myśl statutu koszta administracyi zakładu oraz zasiłki na pokrycie $\frac{2}{3}$ części kosztów interwencji fachowej ma ponosić fundusz krajowy. Przyjęcie przez kraj tego drugiego wydatku jest koniecznem aby uwolnić spółki od wielkiego ciężaru, któryby obarczając je w całości, spowodował znaczne podwyższenie premii, tak że ubezpieczenie dla ogromnej części hodowców stałoby się za drogiem. W ten sposób sprawa ta unormowaną została prawie wszystkimi statutami odnośnych zakładów austr. oraz zagranicznych, w dolno-austr. zakładzie zaś w myśl nowego statutu koszta powyższe w całości ma ponosić fundusz krajowy. Według projektu Wydziału krajowego fundusz krajowy ma ponosić zasiłki na koszta interwencji weterynaryjnej do wysokości $\frac{2}{3}$ części, — z powodu bowiem braku dostatecznej liczby weterynarzy $\frac{1}{3}$ część tych kosztów, którą spółki mają pokryć z własnych funduszy, będzie wynosiła stosunkowo większą kwotę aniżeli w innych zakładach połowa tychże kosztów.

Przez szereg lat, w których wpływać będą na cele asekuracyi wspomniane we wstępie subwencje rządowe, wszystkie wydatki które w myśl statutu ponosić ma

fundusz krajowy, pokrywane będą z powyższych subwencji, niezużyta zaś reszta tychże przelewać się będzie do funduszu rezerwowego zakładu.

Na pokrycie innych wydatków zakładu służyć mają premie reasekuracyjne oraz odsetki z funduszu rezerwowego; gdyby jednakże wydatki te nie zostały w ten sposób w całości pokryte, wtedy można naruszyć fundusz rezerwowy a to najwyżej do połowy jego wysokości.

Postanowienie to jest z tego powodu uzasadnionem, aby z jednej strony zapewnić zakładowi oprócz dochodu z premii reasekuracyjnej pewien dochód z odsetek funduszu rezerwowego, z drugiej strony zaś, aby zapobiedz zupełnemu wyczerpaniu się tego funduszu. Minimum premii pobierać się mającej w spółkach tudzież wysokość premii reasekuracyjnej oznaczać ma Wydział krajowy.

Minimum to wynosić będzie według uskuteczionych obliczeń 1.50% wartości ubezpieczonych sztuk, premia zaś reasekuracyjna około 5% sumy zebranych premii. We Francyi, gdzie istnieje system reasekuracyjny premie pobierane w spółkach wynoszą również 1.50%, w krajach austr. zaś są one wprawdzie niższe, lecz tam istnieje zupełnie odmienny stosunek między zakładem a spółkami.

Wszystkie inne postanowienia statutu zakładu krajowego wzorowane są na statutach innych zakładów austriackich.

Wobec tego, iż zakład będzie korzystał z dość wysokich subwencji rządowych, może on rozpocząć swoją działalność bezzwłocznie po zatwierdzeniu statutów przez Rząd, bez wyczekiwania aż powstanie pewna ilość spółek.

Przystępując do omówienia ważniejszych postanowień projektu statutu dla spółek lokalnych nadmieniamy przedewszystkiem, że statut ten opiera się podobnie jak w innych krajach austriackich na statucie wzorowym opracowanym przez Ministerstwo spraw wewn. w porozumieniu z Ministerstwem rolnictwa.

W myśl przedłożonego projektu statutu ubezpieczenie rozciągać się ma tylko na bydło rogate, a to z następujących powodów:

Ubezpieczenie bydła przedstawia dla związków asekuracyjnych o tyle mniejsze ryzyko, że bydło rogate daje tylko tyle dochodu, co się niem spasię, gospodarz zatem, który ubezpieczywszy bydło morzyłby je głodem lub źle utrzymywał i t. p. rachując na ubezpieczenie, straciłby co do krów dochód z mleka, czyli że kapitał złożony na zakupno krowy przez czas jej głodzenia nie dawałby żadnych korzyści.

Pozatem bydło rogate nawet do pewnego stopnia schorzałe przedstawia jeszcze wartość rzezną, tak że płacąc hodowcy odszkodowanie w przeważnej ilości wypadków ($\frac{4}{5}$ wypadków wedle statystyki) odzyskuje spółka pewien dochód ze sprzedaży mięsa czyli ma odszkodowanie w pewnej mierze pokryte. Zasady te jednakże nie dadzą się zastosować do koni, zwłaszcza w naszym kraju, gdzie konsumcyja mięsa końskiego jest bardzo nieznaczna, ponadto koń jako zwierzę wyłącznie pociągowe przedstawia znacznie większe ryzyko podlegając liczniejszemu wypadkom a do tego ryzyko to waha się w szerokich granicach stosownie do sposobu użytkowania tych zwierząt, tamsamem i kontrola pod tym względem jest w wysokim stopniu utrudnioną.

Co się tyczy świń, to te stanowią przedmiot ożywionego handlu i przechodząc często z ręki do ręki wymagałyby przy ubezpieczeniu jeszcze większej kontroli niż przy ubezpieczeniu koni. Że nas jednak na to dziś nie stać, więc rozsądek nakazuje powstrzymać się na razie od ubezpieczenia koni i świń a ograniczywszy się tymczasem do ubezpieczenia bydła rogatego przygotować stopniowo grunt normalny potrzebny do porządnego funkcyonowania ubezpieczenia całego inwentarza.

W myśl statutu działalność spółki rozciągać się ma na terytoryum jednej gminy, części tejże lub kilku sąsiednich gmin, które wskaże zakład krajowy. Postanowienie takie mieści się w wszystkich statutach spółek lokalnych i ma na celu ułatwić im pomyślny rozwój, w przeciwnym bowiem razie, kontrola wzajemna, ów podstawowy warunek powodzenia ubezpieczenia bydła, nie mogłaby być ściśle wykonywaną.

Spółkom pozostawiona jest zupełna autonomia a tylko uchwały, które pośrednio wywierają wpływ na finanse zakładu krajowego muszą być zatwierdzone przez ten zakład. Do kompetencyi zakładu należy między innymi sprawami także zatwierdzenie wyboru przewodniczącego spółki; od przewodniczącego bowiem, który zajmuje się wszystkimi sprawami, zależy w wysokim stopniu powodzenie spółki, słuszną jest zatem rzeczą, aby zakład, który odpowiada za deficyta spółek, mógł wywierać pewien wpływ na wybór osoby przewodniczącego.

Niektóre zakłady austriackie idą jeszcze dalej i mianują przewodniczących spółek; tak samo było do tej pory w wiedeńskim zakładzie, a dopiero w nowym statucie zmieniono to postanowienie w tym kierunku, iż odtąd wybierają przewodniczącego członkowie spółki a zakład tylko go zatwierdza.

Członkami spółek mogą być właściciele bydła, którzy wszystkie sztuki nadające się do ubezpieczenia a znajdujące się w obrębie spółki, ubezpieczą rzeczywiście w spółce. Gdyby bowiem pozostawiono spółkom możność ubezpieczenia tylko niektórych sztuk, w takim razie członkowie nieuczciwi mogliby ubezpieczać tylko sztuki droższe, przedstawiające większe ryzyko a nadto mogliby podstawiać w razie wypadku sztuki nieubezpieczone w miejsce ubezpieczonych.

Co do osób wykluczeni są od ubezpieczenia handlarze, oprawcy, wogóle osoby, przedstawiające dla spółek większe ryzyko, a co do zwierząt tylko takie przyjmuje się do ubezpieczenia, które pod względem wieku, konstytucji i stanu zdrowia nadają się do ubezpieczenia.

Członkowie spółek obowiązani są opłacać od wartości szacunkowej zwierząt wpisowe w wysokości 0·50% od każdej nowo przyjętej sztuki, 0·25% tytułem wkładki na administrację oraz premię główną, wynoszącą pewien procent wspomnianej wartości. Premię tę uchwała walne zgromadzenie spółki a zatwierdza ją zakład.

Wydział krajowy oznaczy premię minimalną, poniżej której spółki nie mogą zejść, nie wynika jednak z tego, aby każda spółka, która przyjmie tę minimalną premię, musiała być przyjętą do zakładu.

Przeciwnie zakład krajowy ma w każdym wypadku zbadać stosunki śmiertelności bydła w obrębie odnośnej spółki i tylko te spółki mogą być przyjęte do zakładu, które uchwała premię w wysokości proponowanej przez zakład.

Gdyby w pewnej spółce przez dwa lata po sobie chociaż nie było zarazy, okazały się deficyta, któreby musiał pokryć zakład, w takim razie zakład krajowy ma prawo zażądać od spółki pod zagrożeniem wykluczenia odpowiedniego podwyższenia premii.

Odszkodowanie nie ma wynosić pełnej kwoty szacunkowej, lecz tylko pewien procent (70—80) a to w tym celu, aby i właścicielowi pozostawić pewną część ryzyka i w ten sposób zmusić go niejako do lepszego pielęgnowania ubezpieczonej sztuki. Co do wysokości odszkodowania proponuje Wydział krajowy w projekcie statutu dla spółek dwie stopy tegoż a to za sztuki padłe 70%, za sztuki zaś dobite lub zabite 80%, o ile dochód z mięsa i części użytkowych wynosi co najmniej 30%, w przeciwnym zaś razie, gdy dochód ten jest mniejszy lub gdy sztuki zabite lub dobite okażą się dotknięte gruźlicą 70% wartości szacunkowej.

Postanowienie tego rodzaju uzasadnia okoliczność, że za sztuki padłe uzyskuje spółka minimalny dochód z części użytkowych zwierząt, podczas gdy przy sztukach dobitych z konieczności lub zabitych dochód ten może być niejednokrotnie wcale wysoki i jak statystyka zakładu dolno-austr. wykazuje, dochód ten dochodzi przeciętnie do 35% wartości szacunkowej.

Co się tyczy sposobu obliczania odszkodowania, wprowadza Wydział krajowy zasadę, że odszkodowanie obliczać się ma od szkody brutto t. j. od kwoty szacunkowej oblicza się najpierw 70% względnie 80% a dopiero od uzyskanej w ten sposób kwoty strąca się dochód z części użytkowych, a nie jak to praktykują niektóre zakłady ubezpieczeniowe, że odszkodowanie obliczają według szkody netto t. zn., że najpierw strącają z kwoty szacunkowej dochód uzyskany z części użytkowych a dopiero następnie od tej kwoty obliczają 70 względnie 80%.

Z porównania tych dwóch systemów obliczania odszkodowania wynika, że drugi z nich jest korzystniejszy dla poszkodowanego a niekorzystny dla spółki, dochód bowiem z części użytkowych i wypłacane gotówką odszkodowanie wynosi zawsze więcej niż 70% względnie 80% wartości szacunkowej i wzrasta co raz więcej w miarę większego dochodu z części użytkowych dobitej sztuki.

Odwrotnie sprawa przedstawia się przy systemie pierwszym, tu bowiem poszkodowany otrzymuje bez względu na dochód uzyskany ze sprzedaży części użytkowych zawsze tylko 70% względnie 80% wartości szacunkowej a spółka w miarę tego, im większy jest powyższy dochód, wypłaca gotówką mniejsze odszkodowanie.

O ile niektóre zakłady przyjęły system drugi t. j. system netto odszkodowania, zrobiły to w tym celu, aby zachęcić w ten sposób właścicieli poszkodowa-

nych do jak najlepszego spieniężenia części użytkowych, doświadczenie jednak w wielu a w szczególności w dolno austr. zakładzie wykazało, że mimo wszelkich pouczeń o korzyściach tego systemu, właściciele sztuk padłych względnie dobitych nie troszczyli się zupełnie o korzystną sprzedaż tych części użytkowych, a jeżeli uzyskano kiedy większy dochód z tego tytułu, to tylko dzięki usiłowaniom zarządu. Słuszną jest zatem rzeczą, aby nie brali udziału w korzyściach, do których zupełnie się nie przyczynili.

System obliczania szkody brutto nadaje się tem bardziej w Galicyi, gdzie z powodu nizkiego poziomu kultury trudno przypuszczać, aby stosunki w tym względzie korzystniej się ułożyły.

Postanowienie, iż do powstania spółki potrzeba minimum 200 sztuk bydła, jest z tego względu uzasadnionem, aby umożliwić spółce należyte funkcyonowanie.

Na podstawie powyższego sprawozdania wnosi Wydział krajowy :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

1. Sejm zatwierdza przedłożone projekta statutów zakładu krajowego i spółek lokalnych.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy, aby w razie, gdyby c. k. Rząd domagał się w powyższych statutach pewnych zmian, nie dotyczących jednak ich zasadniczych postanowień, przeprowadził je w własnym zakresie działania, jakoteż aby przedsięwziął wszystkie kroki potrzebne do uzyskania zatwierdzenia tych statutów przez c. k. Rząd.

3. Sejm postanawia, że zakład rozpocząć ma swoją działalność z chwilą zatwierdzenia statutów przez c. k. Rząd.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy :

Badeni w. r.

Sprawozdawca :

Dr. Tadeusz Pilat w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Projekt

statutu galicyjskiego krajowego zakładu reasekuracyjnego dla spółek lokalnych ubezpieczających bydło rogate.

Nazwa i siedziba,

§. 1.

Utworzony przez Sejm krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem krajowy zakład reasekuracyjny bydła rogatego nosi nazwę »Galicyjski krajowy zakład reasekuracyjny dla spółek wzajemnych ubezpieczeń od utraty bydła rogatego«.

Działalność zakładu rozciąga się na Galicyę, a siedzibą jego jest miasto Lwów.

Czas trwania zakładu,

§. 2.

Czas trwania zakładu nie jest na pewien przeciąg czasu ograniczony.

Podstawa i cel

§. 3.

Zakład opiera się na zasadach wzajemności i ma za cel na podstawie powyższej zasady, oraz w ramach niniejszego statutu, zapewnić spółkom silną podstawę i rozwój przez przyjęcie na siebie części ryzyka, jakie spółki te ponoszą wskutek śmierci, zabicia lub rzezi z konieczności bydła ubezpieczonego, jak nie mniej wskutek tego, iż mięso takich zwierząt zabitych prawidłowo w rzeźniach, zostanie w całości lub części zniszczone na podstawie obowiązujących przepisów o oględziach bydła i mięsa.

Członkowie zakładu.

§. 4.

Członkami zakładu mogą być spółki lokalne wzajemnych ubezpieczeń od utraty bydła rogatego, które

- a) powstaną na podstawie dołączonego statutu wzorowego;
 b) mają swoją siedzibę w Galicji;
 c) poddadzą się kontroli i nadzorowi zakładu, oraz
 d) zobowiążą się opłacać tytułem premii reasekuracyjnej pewien określony przez Wydział krajowy procent zebranych wkładów oraz ewentualne premie dodatkowe (§. 17).

**Nabycie i utrata praw
członka.**

§ 4.

Członkiem zakładu staje się spółka z chwilą zawarcia umowy reasekuracyjnej, przestaje się zaś być w razie wystąpienia lub wykluczenia.

**Wstąpienie do zakładu
i wystąpienie.**

§. 5.

Wstąpić do zakładu mogą spółki każdej chwili, wystąpić zaś tylko z końcem roku admin. za poprzednim jednomiesięcznym wypowiedzeniem.

Występująca spółka traci wszystkie prawa do zakładu z chwilą wystąpienia, pozostaje jednakże odpowiedzialną za wszystkie przyjęte w ramach niniejszego statutu zobowiązania wobec zakładu do końca roku administracyjnego.

Wystąpienie należy zgłosić pisemnie w dyrekcji zakładu.

Zakład może odmówić przyjęcia spółki bez podania powodu.

§. 6.

Do zgłoszeń o przyjęcie mają spółki dołączyć:

- a) zatwierdzony przez władzę statut,
 b) listę członków Wydziału spółki,
 c) wykaz członków,
 d) wykaz liczby i wartości ubezpieczonego bydła,
 e) wykaz statystyczny co do szkód, o ile spółka przedtem istniała.

§. 7.

Umowa spółki z zakładem co do przystąpienia musi opiewać przynajmniej na dwa lata.

Z wygaśnięciem pierwszego peryodu, umowa odnawia się milcząco z roku na rok, chyba że spółka zgłosi swe wystąpienie w czasie oznaczonym w §. 5.

**Początek gwarancji
zakładu.**

§. 8.

Gwarancya zakładu wobec członków rozpoczyna się w 24 godzin po oddaniu na pocztę zawiadomienia o przyjęciu spółki.

Wykluczenie członków.

§. 9.

Spółki, które nie spełniają nałożonych na nie niniejszym statutem obowiązków, nie stosują się do zarządzeń dyrekcji zakładu, ewentualnie które miały zamiar lub dopuściły się oszustwa względem zakładu, wreszcie, które

działały na szkodę tegoż, mogą być każdej chwili wykluczonymi.

Przeciw takiemu wykluczeniu przysługuje spółce prawo odwołania się do Wydziału krajowego w ciągu 14 dni, licząc od dnia następnego po dniu otrzymania odnośnego zawiadomienia.

§ 10.

Jeżeli Wydział krajowy rozstrzygnie rekurs na korzyść spółki, ubezpieczenie uważa się za nieprzerwane,

Jeżeli natomiast nie wniesiono odwołania, lub wniesione — zostało przez Wydział krajowy odrzucone, gwarancya za kładu gaśnie w terminie określonym w § 9. ustęp 2.

Z chwilą wykluczenia traci członek wszystkie prawa, pozostaje jednak odpowiedzialny za wszelkie niniejszym statutem objęte zobowiązania do dnia prawomocnego wykluczenia.

Prawa i obowiązki
członków.

§ 11.

Członkom przysługują wszelkie niniejszym statutem objęte prawa, natomiast obowiązkiem ich jest uczynić zadość wszystkim zobowiązaniom mieszczącym się w ramach niniejszego statutu i umów zawartych z zakładem.

[Zakres świadczeń
zakładu krajowego.

§ 12.

Zakład krajowy jest obowiązany:

a) pokrywać deficyty spółek spowodowane nadmiernymi wypadkami, gdy zwykłe dochody spółek uzyskane z premii zatwierdzonych przez zakład krajowy, odsetki funduszu rezerwowego oraz połowa tego funduszu nie wystarczają na pokrycie wspomnianego deficytu,

b) pokrywać ewentualnie w spółkach biedniejszych do wysokości dwóch trzecich części, umówione wynagrodzenie znawców za interwencję przy rewizjach półrocznych zwierząt ubezpieczonych i oszacowaniach szkody,

c) szerzyć ideę ubezpieczenia zwierząt,

d) udzielać w miarę istniejących funduszy nowo powstającym spółkom zasiłków na częściowe pokrycie kosztów ich organizacyi.

e) udzielać spółkom w ciągu roku w razie potrzeby i w miarę istniejących funduszy bezprocentowych zaliczek na pokrycie ich zobowiązań.

Zaliczki te ma spółka zwrócić w ciągu terminu określonego przez zakład.

Zakres uprawnień zakładu.

§ 13.

Zakład jest uprawnionym:

a) kontrolować przez swoje organa działalność spółek we wszystkich kierunkach,

b) wydawać obowiązujące instrukcye dla spółek,

c) zatwierdzać wybór przewodniczącego spółki i jego zastępcy, jakoteż przyjmować do wiadomości lub uchylać uchwały walnego zgrom. spółki co do osob lub wynagrodzenia mianowanych znawców i kasyerów (sekretarzy) a w wypad-

kach stwierdzonych nadużyć ze strony wspomnianych osób żądać od spółki ich usunięcia pod rygorem wykluczenia spółki ze zakładu,

d) zarządzać w razie potrzeby zwolywanie walnych zgromadzeń spółki,

e) wysyłać na walne zgromadzenia delegata z głosem stanowczym,

f) sprawdzać co do cyfry czy obliczone przez spółki odszkodowanie odpowiada postanowieniom statutu,

g) zatwierdzać uchwały walnych zgromadzeń spółek co do wysokości pobierać się mających premii od członków,

h) żądać od spółek pod zagrożeniem wykluczenia z zakładu podwyższenia premii, gdyby przez dwa lata z rzędu okazał się deficyt do pokrycia przez zakład, pomimo, że w spółkach odnośnych nie było epizoocyi,

i) rozstrzygać odwołania członków spółek co do odmowy lub wysokości odszkodowania,

j) sprawdzać i zatwierdzać roczne zamknięcia rachunkowe spółek.

Środki do osiągnięcia celu

§ 14.

Środkami zakładu do dopięcia celu są :

- a)* fundusz obrotowy,
- b)* „ rezerwowy.

Fundusz obrotowy.

§ 15.

Fundusz obrotowy składa się *a)* z premii reasekuracyjnych, *b)* odsetek funduszu rezerwowego i *c)* ewentualnych subwencji rządowych i krajowych. Fundusz ten służy na pokrycie wydatków określonych w § 12 ustęp *a)*, *c)*, *d)* i *e)*.

Fundusz rezerwowy.

§ 16.

Fundusz rezerwowy składa się :

- a)* z nadwyżek kasowych funduszu obrotowego, oraz
- b)* z pozostałych części subwencji rządowych, jakie przez 9 lat mają wpływać na rzecz kraju na cele ubezpieczenia zwierząt.

Fundusz rezerwowy ma zadanie umożliwić zakładowi w latach nadmiernych strat wypełnienie przyjętych zobowiązań.

Funduszu tego można użyć na pokrycie niedoborów zakładu tylko do połowy jego wysokości.

Pokrycie niedoborów zakładu.

§ 17.

Gdyby niedobór zakładu nie mógł być pokryty w sposób wskazany w § 16, wtedy zakład ma prawo ściągnąć od spółek na jego pokrycie dodatkową premię reasekuracyjną w stosunku do wartości ubezpieczonego w nich bydła rogatego.

Aż do czasu ściągnięcia powyższej premii udziela Wydział krajowy zakładowi na tymczasowe pokrycie niedoboru bezprocentowe zaliczki z funduszu krajowego.

Termin płatności wkładek

§ 18.

Normalną premię reasekuracyjną mają spółki uiścić w ciągu pierwszego miesiąca każdego półrocza, dodatkowo zaś premie reasekuracyjne (§ 17.) w ciągu miesiąca po otrzymaniu od zakładu odnośnego zawiadomienia. Zaległe opłaty może zakład ściągać w drodze sądowej. Z chwilą wniesienia skargi spółka traci wszelkie prawa do zakładu.

Naczelne kierownictwo zakładu.

§ 19.

Naczelne kierownictwo, zarząd jakoteż kontrola zakładu spoczywa w ręku Sejmu względnie Wydziału krajowego.

Bezpośrednio wszakże zawiaduje wszystkimi sprawami zakładu zarząd tegoż, złożony z kierownika i urzędników mianowanych przez Wydział krajowy. Do urzędników tych stosują się postanowienia ustawy służby krajowej i statutu emerytalnego obowiązującego urzędników Wydziału krajowego.

Wydatki funduszu krajowego na zakład.

§ 20.

Koszta administracji zakładu krajowego t. j. płace urzędników i innych funkcjonariuszów, koszta ich podróży, koszta najmu lokalu i urządzenia biura, koszta opału, oświetlenia, kancelaryjne i t. p. ponosi fundusz krajowy.

Z funduszu krajowego udziela się również zasiłków na pokrycie kosztów interwencji fachowej w spółkach biedniejszych § 11 ustęp 6, oraz bezprocentowych zaliczek, wyszczególnionych w § 17. Do r. 1919 wszelkie powyżej wymienione wydatki ciężące na funduszu krajowym będą pokrywane z subwencji rządowych, jakie mają wpływać na rzecz kraju na cele ubezpieczenia zwierząt.

Sprawy należące do kompetencji Sejmu.

§ 21.

Do kompetencji Sejmu należą następujące sprawy następujące sprawy:

- a) uchwalenie i zmiana statutu;
 - b) systemizowanie etatu posad i płac urzędników i służby zakładu;
 - c) rozwiązanie oraz określenie sposobu rozwiązania zakładu,
 - d) zatwierdzanie bilansów i zamknięć rachunkowych;
- Statut oraz wszelkie późniejsze zmiany tegoż muszą być zatwierdzone przez Władzę rządową.

Sprawy należące do kompetencji Wydziału krajowego.

§. 22.

Do zakresu działania Wydziału krajowego należą:

- a) przedkładanie Sejmowi wniosków w sprawach należących do tegoż kompetencji;
- b) mianowanie, pensjonowanie i wydalenie urzędników i służby zakładu, jakoteż ustanawianie wynagrodzenia dla prowizorycznie przyjętych funkcjonariuszów i służby zakładu;
- c) uchwalanie regulaminu urzędowania zakładu i wydawanie obowiązujących instrukcji;
- d) zatwierdzanie sposobu lokacji funduszy zakładu;

e) ustanawianie minimum premii asekuracyjnej pobierać się mającej w spółkach, tudzież wysokości wkładek reasekuracyjnych ;

f) rostrzyganie zażaleń przeciw zarządzeniom zakładu ;

g) zatwierdzanie wysokości i zezwalanie na wypłatę zasiłków określonych w § 12 ustęp. d ;

h) badanie zamknięć rachunkowych zakładu ;

i) zatwierdzanie przyjęcia spółek pod patronat zakładu

Rok administracyjny
zakładu.

§ 23.

Rok administracyjny zakładu rozpoczyna się 1. stycznia, a kończy się 31. grudnia każdego roku.

Ogłoszenia zakładu.

§ 24.

Ogłoszenia zakładu będą umieszczane w Gazecie lwowskiej, Wydział krajowy może jednak zarządzić podanie ich do wiadomości za pośrednictwem innych dzienników jak również przez przybicie ich na tablicach urzędowych w Urzędach gminnych lub lokalach spółki.

Lokowanie funduszków
zakładu.

§ 25.

Majątek oraz fundusze zakładu mogą być lokowane :

a) w krajowych papierach wartościowych mających publiczne ubezpieczenie ;

b) w krajowych kasach oszczędności i innych zakładach kredytowych

Rostrzyganie sporów.

§ 26.

Wszystkie spory wynikające ze stosunków wzajemnych między spółkami a zakładem rostrzyga właściwy według przedmiotu skargi Sąd lwowski.

Rachunkowość zakładu.

§ 27.

Rachunki zakładu mają być prowadzone po myśli § 31 do 35 rozporządzenia ministeryalnego z 5. marca 1896 Dz. pp. Nr. 31.

Nadzór państwowy.

§ 28.

Zakład podlega kontroli rządowej na podstawie każdego obowiązuje przepisy.

Dla wykonywania tej kontroli może Rząd ustanowić osobnego komisarza rządowego.

Początek działalności
zakładu.

§. 29.

Zakład może rozpocząć swoją działalność przy dowolnej ilości spółek.

Rozwiązanie zakładu.

§ 30.

W razie rozwiązania zakładu, pozostałe fundusze służą w pierwszym rzędzie na pokrycie zobowiązań zakładu, reszta zaś przypada na rzecz kraju o ile Sejm co innego nie postanowi.

Projekt

wzorowego statutu dla spółek lokalnych w Galicyi ubezpieczających bydło rogате.

I. Ogólne postanowienia.

Nazwa, siedziba, okręg
działalności i trwanie
spółki

§ 1.

Spółka nosi nazwę „Spółka wzajemnych ubezpieczeń od
strat w bydło rogatem w

Spółka rozciąga swoją działalność na

.....
i ma siedzibę w

Czas istnienia spółki jest nieograniczony.

Podstawa i cel spółki.

§ 2.

Spółka opiera się na zasadach wzajemności i ma za cel na podstawie powyższej zasady, i w ramach określonych niniejszym statutem odszkodowywać swym członkom straty w bydło rogatem, powstałe wskutek śmierci, rzezi z konieczności lub wypadku powodującego ich zabicie oraz straty spowodowane tem, że mięso sztuk ubezpieczonych, zabitych prawidłowo w rzeźniach, zostało na podstawie przepisów o oględzinach w całości lub części zniszczonem.

Środki dla dopięcia celu

§ 3.

Środkami dla dopięcia celu spółki są:

a) roczne opłaty członków (premie i wkładki na administrację),

b) wpisowe,

c) subwencje rządowe, krajowe, powiatowe, gminne lub innych instytucji,

d) fundusz rezerwowi do którego wpływają nadwyżki wymienione w § 21;

e) premie dodatkowe;

f) dochód z mięsa i części użytkowych zwierząt zabitych.

Skład spółki

§. 4.

Każdy właściciel bydła rogatego zamieszkały w obrębie spółki, który zgłosił wszystkie nadające się do ubezpieczenia sztuki, może być jej członkiem. Nie mogą być przyjęci do spółki właściciele bydła, jeżeli

a) było swe w innym towarzystwie o tym samym celu ubezpieczyli;

b) jeżeli w sposób przemysłowy zajmują się handlem bydła;

c) jeżeli istnieją należyte dowody, iż zwierząt swych nie otaczają odpowiednią opieką, niedostatecznie je żywią lub zbyt wyzyskują;

d) jeżeli wykazano im chęć oszukania lub wyzyskania spółki.

Wstąpienie i wystąpienie.

§. 5.

Wstąpić do spółki można każdej chwili, wystąpić tylko z końcem roku administracyjnego za poprzednim jednomiesięcznym wypowiedzeniem. Występujący wszakże odpowiada wobec spółki za wszystkie w ramach niniejszego statutu, przyjęte zobowiązania do końca roku administracyjnego. Członkowie, którzy w odnośnym roku administracyjnym otrzymali odszkodowanie, lub mają prawo do odszkodowania, mogą wystąpić ze spółki z końcem następnego roku administracyjnego za jednomiesięcznym wypowiedzeniem. Wystąpienie należy zgłosić pisemnie u przewodniczącego spółki.

Wykluczenie.

§ 6.

Wykluczonymi mają być ze spółki członkowie, jeżeli dodatkowe dochodzenia wykażą względem nich istnienie jednej z przeszkód wymienionych w § 4. lub gdy okaże się, że nie spełniają obowiązków wynikających z postanowień statutu, im się sprzeciwiają ewentualnie działają na szkodę spółki. Prawo wykluczenia członka przysługuje przewodniczącemu względnie tegoż zastępcy. Przeciw takiemu postanowieniu przysługuje członkowi prawo odwołania do Wydziału spółki w ciągu 7 dni. Odwołanie nie ma miejsca, gdy wykluczenie nastąpiło z powodu wypadku oszustwa, ubezpieczenia w innym towarzystwie lub trudnienia się handlem bydła w sposób przemysłowy. Jeżeli odwołanie odniosło skutek, uważa się odnośne ubezpieczenie za nieprzerwane, jeżeli natomiast wykluczony nie wniósł odwołania w oznaczonym terminie lub wniesione odwołanie nie zostało przez Wydział uwzględnione, w takim razie wykluczenie liczy się od dnia orzeczenia go przez przewodniczącego, wykluczony wszakże odpowiada wobec spółki za wszystkie objęte niniejszym statutem zobowiązania do dnia wykluczenia. Wykluczonemu członkowi należy zwrócić zapłacone przez niego naprzód premie po odtrąceniu kosztów spowodowanych dochodzeniem powodów wykluczenia. Zwrot taki nie ma miejsca, gdy wykluczony członek w odnośnym roku otrzymał odszkodowanie lub ma prawo do odszkodowania.

Prawa i obowiązki członków.

§ 7.

Członkowie mają prawo w razie straty powstałej wskutek wypadków wymienionych w § 2. otrzymać odszkodowanie określone w niniejszym statucie w § 44. nadto brać udział w zarządzie spółki. Obowiązkiem natomiast każdego członka jest stosować się ściśle do postanowień niniejszego statutu i oznaczone premie uiszczać regularnie w terminach przepisanych w § 36.

Zarząd spółki.

§ 8.

Zarząd spółki wykonują:

- a) Walne zgromadzenie,
- c) Wydział,
- b) Przewodniczący.

Walne zgromadzenie.

§ 9.

Walne zgromadzenie stoi na straży wszystkich interesów spółki a uchwały, powzięte przez nie w myśl statutu obowiązują wszystkich członków. Udział w walnym zgromadzeniu mają prawo brać wszyscy członkowie z wyjątkiem osób prawnych, nieletnich i pozostających pod kuratelą, których zastępują upoważnieni zastępcy. Każdego uprawnionego członka może zastąpić na mocy pisemnego upoważnienia zastępca, który jednakże sam musi być członkiem spółki uprawnionym do głosowania. Nikt nie może zastępować więcej niż dwóch nieobecnych członków. Każdemu członkowi uprawnionemu do brania udziału w zgromadzeniu, przysługuje jeden głos. Patronat spółek przy Wydziale kraj. ma prawo brać udział w obradach walnego zgromadzenia przez swego delegata z głosem stanowczym.

Zakres działania walnego zgromadzenia.

§ 10.

Do zakresu działania walnego zgromadzenia należy:

a) przyjęcie do wiadomości protokołu ostatniego walnego zgromadzenia, zamknięcia rachunkowego, składającego się z rachunku obrotu (rachunek zysku i strat), bilansu oraz sprawozdania Wydziału;

b) wybór przewodniczącego i tegoż zastępcy, członków Wydziału i ich zastępców;

c) oznaczenie wysokości premii;

d) zatwierdzenie, rocznej umowy zawartej przez Wydział spółki z najbliższym osiadłym weterynarzem co do wynagrodzenia za interwencję weterynarską;

e) oznaczenie wysokości wynagrodzenia dla sekretarza;

f) zmiana statutu;

g) rozwiązanie spółki oraz określenie sposobu rozwiązania;

h) uchwała co do przystąpienia do zakładu krajowego.

Uchwały pod b, c, d, e, f i g wymagają do swej ważności zatwierdzenia Zakładu krajowego a pod f) nadto zatwierdzenia władz rządowych.

§ 11.

Walne zgromadzenie członków może być zwyczajne lub nadzwyczajne. Zwyczajne walne zgromadzenie zwołuje przewodniczący corocznie najpóźniej w dwa miesiące po końcu roku

administracyjnego. Nadzwyczajne walne zgromadzenie należy zwołać w razie potrzeby, a musi być zwołane, jeśli tak postanowiło walne zgromadzenie członków, Patronat spółek przy Wydziale krajowym lub jeśli tego zażąda jedna czwarta część członków uprawnionych do głosu z podaniem powodów.

W ostatnich trzech wypadkach należy je zwołać w ciągu dni 14-stu, licząc od dnia uchwały, otrzymania polecenia Patronatu lub żądania członków.

Każde walne zgromadzenie ma się zbierać w miejscu siedziby spółki.

Zwoływanie walnego zgromadzenia.

§. 12.

O miejscu, dniu, godzinie i porządku dziennym walnego zgromadzenia należy zawiadomić pisemnie Patronat i każdego członka oraz przybić w lokalu spółki w miejscu widocznym odnośne ogłoszenie na 14 dni przed terminem.

Wnioski członków.

§. 13.

Na zwyczajne walne zgromadzenie mogą zgłosić członkowie swoje wnioski pisemnie na ręce przewodniczącego najdalej do końca roku administracyjnego, na nadzwyczajne zgromadzenie zaś wraz z żądaniem zwołania takiego zgromadzenia. W obu wypadkach wnioski te muszą być podpisane przez jedną czwartą część członków.

Przewodnictwo i ważność uchwał walnego zgromadzenia.

§. 14)

Walnemu zgromadzeniu przewodniczy przewodniczący spółki lub tegoż zastępca. Do ważności uchwał na walnym zgromadzeniu powziętych wymagana jest obecność przynajmniej połowy członków.

Do ważności zaś uchwał co do zmiany statutu i rozwiązania spółki obecność przynajmniej dwóch trzecich części członków. Na wypadek braku wymaganego kompletu, obowiązany jest zwołać przewodniczący przed upływem 14 dni ponowne walne zgromadzenie, na którym ważne uchwały mogą być powzięte przy dowolnej liczbie członków. W każdym ogłoszeniu o mającym się odbyć zgromadzeniu, musi być o tem wzmianka.

Uchwały walnych zgromadzeń zapadają zwykłą większością głosów obecnych na zebraniu członków, w razie zaś równości głosów rozstrzyga prezes, który zresztą w zwykłych wypadkach nie głosuje. Jedynie do ważności uchwał dotyczących zmiany statutu oraz rozwiązania spółki, wymagana jest większość dwóch trzecich części głosów obecnych członków.

§. 15.

Z obrad walnych zgromadzeń musi być spisany protokół, który winien zawierać porządek dzienny, okoliczność, czy był przepisany komplet oraz powzięte uchwały. Protokół ten winien podpisać przewodniczący i dwaj wyznaczeni przez walne zgromadzenie członkowie.

Wydział spółki.

§. 16.

Wydział spółki składa się z przewodniczącego, tegoż zastępcy oraz z czterech członków i ich zastępców, wybranych

przez walne zgromadzenie na przeciąg trzech lat z pośród członków spółki. Jeżeli w ciągu roku administracyjnego ustąpi który z członków Wydziału, to wstępuje na jego miejsce ten zastępca, który przy głosowaniu otrzymał największą ilość głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los. Zastępca ten pełni swój urząd aż do czasu zwołania walnego zgromadzenia które wybiera nowego członka w miejsce tego, który ustąpił.

Ustępujący członkowie Wydziału mogą być ponownie wybrani. Godność członka Wydziału jest honorową, o ile jednak pełnią funkcyje ocenicieli, w takim razie mają prawo do oznaczonego w statucie wynagrodzenia.

Zakres działania Wydziału.

§ 17.

Do zakresu działania Wydziału spółki należy:

- a) zarząd majątkiem i sprawami spółki;
- b) rozstrzyganie odwołań członków od orzeczeń komisji szacunkowej co do przyjęcia zwierząt do ubezpieczenia;
- c) rozstrzyganie odwołań członków od orzeczeń przewodniczącego wykluczających ich ze spółki;
- d) wybór z swego grona dwóch ocenicieli i ich zastępców;
- e) przyznawanie odszkodowań;
- f) przedkładanie protokołów komisji szacującej szkody Zakładowi krajowemu;
- g) układanie rocznych sprawozdań i zamknięć rachunkowych dla walnego zgromadzenia i Patronatu spółek;
- h) mianowanie sekretarza (kasyera) spółki;
- i) skontrolowanie przez wybranego delegata ksiąg i kasy spółki;
- j) wybór dwóch ocenicieli i ich zastępców.
- k) zawarcie rocznej umowy z najbliższym osiadłym weterynarzem, co do wynagrodzenia za interwencyę weterynarską.

§ 18.

Wydział zbiera się na pisemne zaproszenie przewodniczącego na posiedzenia w razie potrzeby, a najmniej raz na miesiąc; posiedzenie jednak musi być zwołane, jeżeli wymaga tego trzech członków Wydziału z podaniem powodów. Do ważności uchwał Wydziału potrzebną jest obecność przynajmniej trzech członków, uchwały zapadają za zwykłą większością, w razie zaś równości rozstrzyga przewodniczący. W razie przeszkody ze strony którego z członków Wydziału powołuje przewodniczący w jego miejsce w razie potrzeby zastępcę jak w § 16.

Z posiedzeń Wydziału należy spisywać protokół, który ma być podpisany przez wszystkich obecnych.

Zakres działania przewodniczącego względnie tegoż zastępcy.

§ 19.

Prawa i obowiązki przewodniczącego są następujące:

- a) zastępowanie spółki wobec władz i stron prywatnych,
- b) przyjmowanie, wykluczanie tudzież prowadzenie ewidencji członków i katastru ubezpieczonego bydła,
- c) pobieranie wpisowego, wkładek rocznych tudzież kosztów administracyjnych,
- d) wypłata odszkodowań zatwierdzonych przez Wydział i sprawdzonych przez zakład krajowy,
- e) podpisywanie pism i aktów,

f) wszelkie wypłaty z kasy spółki, jakoteż podejmowanie kwot z innych instytucyj, w których fundusze spółki będą ulokowane,

g) prowadzenie wszelkich ksiąg i rachunków,

h) sporządzanie sprawozdań z działalności spółki, jakoteż zamknięć rachunkowych i przedkładanie ich Wydziałowi spółki.

W czynnościach pod c), d), e), f), g), h), może przewodniczącego zastępować zamianowany przez Wydział spółki sekretarz, jednakże pod kontrolą przewodniczącego.

W razie przeszkody przewodniczącego wstępuje w jego prawa i obowiązki jego zastępca.

Od orzeczeń przewodniczącego służy członkom prawo odwołania w ciągu 14 dni do Wydziału spółki.

Rok administracyjny.

§ 20.

Rok administracyjny liczy się od 1. stycznia do 31. grudnia.

Z końcem każdego roku administracyjnego winien przewodniczący opracować roczne sprawozdanie statystyczne, zamknąć księgi rachunkowe spółki i sporządzić zamknięcie rachunkowe.

Zamknięcie rachunkowe składa się z rachunku obrotowego i bilansu, które należy sporządzić na formularzach dostarczonych przez zakład krajowy.

Zamknięcie rachunkowe należy podać do wiadomości członków na 14 dni przed walnem zgromadzeniem przez wyłożenie w lokalu spółki, a po przyjęciu go przez walne zgromadzenie przedłożyć go najdalej do końca kwietnia każdego roku zakładowi krajowemu, który po wglądnięciu przesać je winien najdalej do końca czerwca Władzom administracyjnym krajowym.

Użycie nadwyżek kasowych i funduszy rezerwowych.

§ 21.

Kwota, o jaką dochody przewyższają roczne wydatki spółki, stanowi nadwyżkę kasową spółki. Nadwyżki te wpływają w całości do funduszu rezerwowego spółki.

Jeżeli fundusz rezerwowy z końcem roku administracyjnego osiągnie wysokość 5% wartości ubezpieczonych sztuk bydła, w takim razie walne zgromadzenie może postanowić, aby nadwyżka tego funduszu ponad powyższy procent rozdzieloną została między członków w stosunku do uiszczonych przez nich premii w ciągu dwóch lat.

Rozdział ten następuje przez odpisanie odnośnej dywidendy z wyznaczonych na rok następny wkładek.

Uchwała powyższa wymaga zatwierdzenia Zakładu krajowego.

Pokrycie niedoborów.

§ 22.

Jeżeli fundusze spółki z końcem roku administracyjnego nie wystarczają na pokrycie wydatków, może spółka użyć na pokrycie tych wydatków funduszu rezerwowego aż do połowy jego wysokości, a gdyby i w ten sposób nie można ich pokryć, w takim razie resztę niedoboru pokrywa Zakład krajowy pod warunkami określonymi w statucie tegoż Zakładu. Jeżeli wszakże niedobór funduszy spółki powtarza się przez dwa po sobie następujące lata, wtedy spółka musi na polecenie

Zakładu krajowego podwyższyć odpowiednio premię.

Lokowanie majątku spółki.

§ 23.

Fundusze spółki winny być lokowane w spółkach oszczędności i pożyczek pozostających pod Patronatem Wydziału krajowego, a w braku tychże w papierach wartościowych z pupilarnem bezpieczeństwem, w krajowych kasach oszczędności lub w innych zakładach kredytowych, za uprzednią zgodą Zakładu krajowego.

Pisma spółki.

§ 24.

Pisma imieniem spółki wystawiane, które nakładają na spółkę zobowiązania, winny być podpisywane przez przewodniczącego i jednego członka Wydziału.

Inne pisma podpisuje przewodniczący i sekretarz spółki.

Rozstrzygnięcie sporów.

§ 25.

Spory, jakieby mogły powstać między członkami a spółką z tytułu wzajemnych stosunków, o ile nie rozstrzygają ich wymienione w statucie czynniki, należą do kompetencji właściwego Sądu spółki.

Rozwiązanie spółki.

§ 26.

Spółkę należy rozwiązać, jeżeli stan ubezpieczonego bydła zejdzie poniżej 150 sztuk, a ilość członków spadnie poniżej 20, lub jeżeli uchwali rozwiązanie spółki walne gromadzenie w komplecie i większością głosów postanowioną w § 14. niniejszego statutu.

W razie rozwiązania spółki należy z pozostałych funduszy pokryć przede wszystkim zobowiązania spółki względem innych instytucji lub osób, a w drugiej linii dopiero zobowiązania wobec członków.

Pozostałą ewentualną nadwyżkę majątku po wyrównaniu wszelkich zobowiązań należy rozdzielić między członków spółki w stosunku do wysokości premii zapłaconych przez nich w ostatnim roku

Nadzór rządowy.

§ 27.

Spółka podlega kontroli państwowej po myśli postanowień patentu ces. z 20. listopada 1852 Dz. p. p. Nr 253 i rozporz. minist. z 5 marca 1896 Dz. p. p. Nr. 31.

Ukonstytuowanie się spółki.

§ 28.

Spółka może rozpocząć swoją działalność dopiero wtedy, gdy w granicach jednej gminy, ewentualnie w ustanowionej przez Zakład krajowy części tejże lub komplecie kilku sąsiadujących gmin nie mniej jak 20 hodowców zgłosi do ubezpieczenia co najmniej 200 sztuk bydła rogatego.

W zgromadzeniu konstytuującym mogą wziąć udział wszyscy hodowcy, którzy zgłosili w spółce swe bydło rogate do ubezpieczenia i podpisali odpowiednie zobowiązanie. Zgromadzenie konstytuujące zwołują te osoby, które otrzymały od władz administracyjnych pozwolenie na założenie spółki, a obowiązują je

w tym względzie postanowienie §§ 9., 12., 14. i 15. statutu. Ważność uchwał nie zależy od ilości obecnych.

Na zgromadzeniu konstytuującym należy postanowić powstanie spółki na zasadach statutu zatwierdzonego przez Władzę i wybrać Wydział.

O odbyciu się mającemu zgromadzeniu należy zawiadomić przynajmniej na 3 dni naprzód powiatową władzę administracyjną i Zakład krajowy.

II. Postanowienia co do warunków ubezpieczenia.

Przedmiot ubezpieczenia.

§ 29.

Przedmiotem ubezpieczenia jest bydło rogate, znajdujące się stale w obrębie spółki. Nie podlegają ubezpieczeniu:

- a) sztuki bydła rogatego poniżej 6 miesięcy, a
- b) powyżej 12 lat wieku, o ile już przedtem nie były w spółce ubezpieczone,
- c) sztuki chore lub podejrzane o chorobę;
- d) bydło rogate pochodzące z gmin, w których panowały choroby zaraźliwe, jak długo zaraza nie zostanie urzędowo ogłoszoną jako wygasta,
- e) bydło rogate źle odżywiane i wynędzniałe aż do chwili ustąpienia tego stanu,
- f) bydło rogate pożyczone na jakiś czas lub zafantowane,
- g) bydło rogate będące własnością handlarzy, rzeźników, masarzy, oprawców lub osób trudniących się zdejmowaniem skór ze zwierząt padłych,
- h) sztuki bydła rogatego znajdujące się na opasie w stajniach zakładów przemysłowych lub rolniczo przemysłowych t. j. gorzelniach, browarach i cukrowniach,
- i) bydło nabyte za zrzeczeniem się praw do ewikcyi.

Przewodniczący spółki nie jest obowiązany podawać zgłaszającemu powodów, dla których zwierzęcia nie przyjął do ubezpieczenia, jednakże temu ostatniemu przysługuje prawo odwołania się w ciągu 14-tu dni do Wydziału.

Od orzeczenia Wydziału nie ma dalszego odwołania.

§ 30.

Warunki przyjęcia do ubezpieczenia.

Kto pragnie ubezpieczyć swoje bydło rogate, winien je zgłosić u przewodniczącego, który wydaje odpowiednie poświadczenie zgłoszenia.

Przed definitywnem przyjęciem do ubezpieczenia powinno być zwierzęta poddane oszacowaniu i oględzinom komisji szacunkowej.

Komisya ta składa się z dwóch ocenicieli, wybranych przez Wydział z swego łona i z weterynarza, mianowanego przez walne zgromadzenie, o ile zwierzę ma być przyjęte w czasie ogólnej półrocznej rewizyi stanu ubezpieczonego bydła, o ile zaś ma być przyjęte w innym czasie, komisya składa się tylko z przewodniczącego i dwóch ocenicieli, a orzeczenie co do zdrowia stanu odżywiania i wartości zwierzęcia winien wydać wspomniany weterynarz dodatkowo przy sposobności najbliższego pobytu w miejscu siedziby spółki. Udział wszakże weterynarza w komisji jest bezwzględnie konieczny, jeżeli miejsce on w miejscu siedziby spółki.

Komisya szacunkowa ma za zadanie stwierdzić przy oszacowaniu:

a) gatunek, płeć, pochodzenie (z jakich rodziców i czy własnego chowu, czy nabyte) maść i odznaki, rasę i wiek zwierząt;

b) sposób użytkowania;

c) okoliczność czy zwierzę nadaje się do ubezpieczenia (§ 29.) oraz jego wartość.

Oszacowanie.

§ 31.

Z czynności swych winna komisya szacunkowa spisać protokół (oszacowania), który podpisują wszyscy członkowie komisji.

Za udział swój w komisji szacunkowej otrzymują każdy z dwóch ocenicieli wybranych przez Wydział wynagrodzenie za stratę czasu, które wynosi 5 h za każdą oszacowaną sztukę, jeżeli przyjęcie zwierząt miało miejsce przy ogólnem peryodycznem szacowaniu. Jeżeli natomiast oszacowanie ma miejsce w innym czasie, oceniele otrzymają po 20 h. od każdej oszacowanej sztuki. W pierwszym wypadku wynagrodzenie to pokrywa się z funduszków spółki w drugim wypadku opłaca je osoba zgłaszająca swe zwierzęta do ubezpieczenia, jednak za pośrednictwem kasy spółkowej.

Jeżeli przewodniczący bierze udział w komisji szacunkowej w takim razie otrzymuje wynagrodzenie podobnie jak oceniele.

W razie przeszkody ze strony którego z ocenicieli lub gdy rozchodzi się o jego własne bydło, bierze udział w komisji jego zastępca.

§ 32.

Wartość szacunkowa.

Każdy z członków komisji szacunkowej wpisuje do protokołu oszacowania podaną przez siebie wartość a przeciętna kwota uzyskana w ten sposób stanowi wartość szacunkową zwierzęcia.

Suma ta służy za podstawę do wymiaru premii.

Wartość szacunkową należy w ten sposób zaokrąglić aby była podzielna przez dziesięć.

Wartość ta nie może być wyższą ponad 500 koron.

Członek spółki może ubezpieczyć także, tylko część r-ez ozywistej wartości zwierzęcia.

Wydanie policy.

§ 33.

Zawarcie ubezpieczenia potwierdza zarząd spółki przez wydanie pisemnej umowy (policy), która powinna zawierać wyciąg najważniejszych postanowień statutu. Policję wydaje się członkowi za uiszczaniem wymienionych wkładek i opłat. (§ 36.)

Początek i czas trwania ubezpieczenia.

§ 34.

Ubezpieczenie nabywa mocy obowiązującej o godzinie 12-iej w południe piętnastego dnia, licząc od dnia następnego po dniu oszacowania zwierzęcia, jeżeli w przeciągu tego czasu zwierzę nie zachoruje.

W tym ostatnim wypadku ubezpieczenie rozpoczyna się po upływie powyższego okresu czasu od chwili, w której przyzwany na koszt właściciela weterynarz stwierdzi, że zwierzę wyzdrowiało.

Ubezpieczenie odnawia się milcząco z wyjątkiem wypadków wymienionych w §§ 5 i 6 z roku na rok bez żadnej przerwy.

Ubezpieczenie kończy się jeżeli :

- a) zwierzę zginęło lub zostało zabite;
- b) zostało wyprowadzone na stałe lub na dłuższy przeciąg czasu z okręgu działalności spółki;
- c) członek ze spółki dobrowolnie wystąpił lub został wykluczony, a to z dniem określonym w §§ 5 i 6;
- d) zwierzę przeszło w inne ręce w myśl postanowień § 38
- e) jeżeli zajdzie wypadek z § 36. ustęp ostatni.

Spółka może zezwolić członkowi na wyprowadzenie zwierząt ubezpieczonych na paszę letnią niezbyt odległą od siedziby spółki o ile tenże uzyni zadość postanowieniom zawartym w §§ 36. ustęp d. i 37.

Peryodyczne szacowania.

§ 35.

Dwa razy do roku, a to w miesiącach kwietniu i październiku powinna komisja szacunkowa, składająca się z dwóch ocenicieli i weterynarza przeprowadzić rewizję ubezpieczonych zwierząt przy której należy stwierdzić czy:

- a) wszystkie sztuki bytła nadające się do ubezpieczenia są ubezpieczone przez członków;
- b) wszystkie ubezpieczone zwierzęta znajdują się rzeczywiście w posiadaniu członka;
- c) wartość zwierząt od ostatniego oszacowania nie zmieniła się;
- d) wszystkie zwierzęta są zdrowe, należyście żywione i utrzymywane.

Ustalona przy takich rewizjach w sposób określony w § 31. statutu wartość zwierząt stanowi podstawę, podług której wymierza się premię na następne półrocze. Członek wzbraniający rewizji ubezpieczonych zwierząt, może być ze spółki wykluczony

Opłaty członków.

§ 36.

Za ubezpieczenie zwierząt mają członkowie uiszczać następujące opłaty:

- a) tytułem wpisowego od każdej ubezpieczonej sztuki jednorazowo 0.50% sumy ubezpieczenia;
- b) tytułem wkładki na pokrycie kosztów administracyjnych spółki 0.25% roku od każdej sztuki 0.25% sumy ubezpieczenia;
- c) tytułem rocznej premii od wartości każdej sztuki% oznaczony przez walne zgromadzenie i zatwierdzony przez zakład;
- d) jednorazowe wkładki od każdej ubezpieczonej sztuki wyprowadzonej za zezwoleniem spółki na paszę letnie (§ 33.) wynoszące 0.25% sumy ubezpieczenia. Opłata ta nie może być niższą;
- e) premie dodatkowe na pokrycie niedoboru zakładu w myśl postanowienia § 17. statutu zakładu.

Wszystkie opłaty muszą członkowie uiszczać z góry w ratach kwartalnych lub półrocznych wedle uznania zarządu spółki a to w pierwszym roku przy wydaniu policy, w następnych zaś

w ciągu pierwszego miesiąca każdego kwartału względnie półroczu.

Jeżeli członek wstąpił do spółki w ciągu roku, natenczas premię wymierza się w stosunku pozostałych jeszcze miesięcy odnośnego roku, przyczem miesiąc, w którym członek przystąpił do spółki liczy się za cały. Wpisowej wkładkę na administracyę wymierza się jednak za cały rok.

Jeżeli członek nie zapłaci w terminie premii, ubezpieczenie przerywa się, a rozpoczyna się napowrót dopiero z chwilą wyrównania zaległości.

Zaległe premie ma spółka ściągać w drodze sądowej.

Z chwilą wniesienia skargi do sądu, ubezpieczenie się kończy.

Bydło pastwiskowe

§ 37.

Bydło wyprowadzone na paszę letnią, za zezwoleniem spółki (§ 34.) musi być w przepisany przez spółkę sposób oznaczone, ażeby w razie wypadku można niezbitcie stwierdzić tegoż tożsamości.

Wrazie gdyby, które z tych sztuk w czasie paszy zginęło, lub zostało zabite, właściciel musi ponieść z własnych fundusów kosztu podróży komisji szacunkowej.

Zmiana posiadaczy.

§ 38.

1. Jeżeli ubezpieczone zwierzę przejdzie w posiadanie innego członka spółki w drodze kupna, zamiany, darowizny i t. p., to nabywca wchodzi w prawa swego poprzednika, tylko wtedy, jeżeli poprzednik nie skorzystał z sprzysługującego mu w myśl postanowień § 40. statutu prawa wstawienia innej sztuki w miejsce pozbytej.

Jeżeli natomiast ubezpieczone sztuki przejdą w posiadanie drugiego członka spółki w drodze spadku, w takim razie nabywca wchodzi nie tylko w prawa, lecz i w obowiązki poprzednika.

2. Gdy jednakże nowonabywca tak w jednym jak drugim wypadku nie jest członkiem spółki i nie ma zamiaru ubezpieczać nadal nabytego zwierzęcia, ubezpieczenie gaśnie z chwilą przejścia zwierzęcia w ręce nowonabywcy a premię zapłaconą nie zwraca się.

W ostatnim jednak wypadku odpowiada spółka jeszcze przez czas ewikcyi określony w §§ 924. i 925. austr. ustawy cywilnej za straty wymienione w § 2. niniejszego statutu, z tem zastrzeżeniem, że szkoda zdarzyła się w ciągu odnośnego roku administracyjnego.

§ 39.

Jeżeli członek spółki pozbywszy jakąś sztukę zmuszony będzie wskutek wystąpienia wad ewikcyjnych w terminie określonym w ustawie cyw. w §§ 924. i 925. przyjąć ją z powrotem, natenczas wraz z jej przejściem do rąk poprzednika w § 2 niniejszego statutu, będzie miał prawo żądać odszkodowania od spółki pod warunkiem, że szkoda zdarzyła się w okresie czasu, na który za odnośną sztukę zapłacono premię i że właściciel uczynił zadość obowiązkowi doniesienia w myśl § 40. ustęp 1. d.

Jeżeli w miejsce takiego zwierzęcia wstawiono już inne, natenczas tę wstawioną sztukę należy uważać jako nowoubez-

pieczoną i zapłacić przypadającą premię, skoro zwierzę to było przynajmniej 1 dzień ubezpieczone.

**Nabycie sztuk nowych
w miejsce pozbytych.**

§ 40.

Członek, który pozbył w ciągu roku administracyjnego ubezpieczoną sztukę może w jej miejsce wstawić inną za opłatą tylko wpisowego i ewentualnie premii dodatkowej, jeżeli nowo nabyta sztuka przewyższa co do wartości zwierzę pozbyte.

Jeżeli natomiast wartość nowego zwierzęcia jest mniejsza niż pozbytego, to nadwyżka uiszczonej już poprzednio premii pozostaje własnością spółki.

W miejsce zwierząt za które spółka wypłaciła odszkodowanie nie można wstawiać nowych sztuk.

Ubezpieczenie co do takich wstawionych sztuk rozpoczyna się po upływie 15 dniowego terminu obserwacyjnego określonego w § 34

Z prawa zastąpienia sztuk pozbytych nowymi może członek korzystać w ciągu roku administracyjnego tylko raz jeden, natomiast za każdą dalszą sztukę nabytą w miejsce wstawionej winien członek zapłacić normalną premię i inne należności.

**Obowiązki członków pod
względem doniesienia.**

§ 41.

Członkowie spółki obowiązani są:

1. donieść natychmiast a najdalej do 24 godzin przewodniczącemu spółki:

a) o zachorowaniu lub uszkodzeniu (okaleczeniu) zwierząt ubezpieczonych;

b) o każdej zmianie w stanie posiadania zwierząt ubezpieczonych powstałej przez śmierć lub zabicie, względnie wskutek sprzedaży, zamiany, darowizny i t. p.;

c) o każdym dłużej jak 7 dni trwającym pobycie tych zwierząt poza obszarem działalności spółki;

d) o przyjęciu z powrotem wskutek wad ewikcyjnych sprzedanej sztuki (§ 39.).

2. Donieść w ciągu 3 dni o każdej zmianie zaszłej w stanie zwierząt nadających się do ubezpieczenia a to przez przybytek lub osiągnięcie wieku wkładającego na członka obowiązek ubezpieczenia odnośnych sztuk:

3) Wrazie zachorowania lub uszkodzenia sztuki ubezpieczonej winien nadto właściciel zastosować się do zarządzeń przewodniczącego spółki i wezwać się mającego znawcy, a w szczególności zezwolić na natychmiastowe zabicie zwierzęcia, jeżeli zachodzi tego konieczna potrzeba, a to pod zagrożeniem utraty prawa do odszkodowania w razie, gdyby sztuka taka następnie padła.

Koszta pomocy weterynarskiej i leczenia pokrywa z reguły ubezpieczony z własnych funduszków, a tylko w wypadkach, gdy zawezwany znawca zarządził rzeź z konieczności, pokrywa odnośny wydatek spółki.

W razie zarządzonej rzezi ubezpieczonych sztuk członek obowiązany jest użyczać wszelkiej pomocy i starać się o należyte przechowanie mięsa aż do czasu sprzedaży.

Powyższe postanowienia nie naruszają jednak w niczem przepisów o obowiązku natychmiastowego doniesienia miejscowej zwierzchności gminnej o chorobach zaraźliwych w myśl obowiązujących przepisów i rozporządzeń weterynaryjnych.

Wypadki w których odszkodowanie się nie wypłaca.

§ 42.

Odszkodowanie nie wypłaca się jeżeli:

- a) szkoda nastąpiła w terminie obserwacyjnym (§ 34.),
 - b) zwierzę zginęło lub zostało zabite z powodu wojny rozruchów, pożaru, zaważenia się stajni, powodzi lub w czasie transportu kolejami lub statkami;
 - c) zwierzę zginęło lub zostało dobite z powodu chorób zaraźliwych, przy których państwo wypłaca odszkodowanie, w wysokości co najmniej równej jak spółka;
 - d) członek przy przyjęciu lub rewizji zwierząt ubezpieczonych zgłosił do ubezpieczenia mniejszą ilość sztuk nadających się do ubezpieczenia niż rzeczywiście posiada,
 - e) członek nie uczynił zadość obowiązkowi doniesienia (§ 41.),
 - f) choroba, wypadek lub śmierć zwierzęcia nastąpiła z winy członka, jego domowników lub służby, a to wskutek nieodpowiedniego lub niedostatecznego żywienia, nieodpowiedniego pomieszczenia, przepracowania albo dręczenia;
 - g) członek w wypadkach urzędowego stwierdzenia chorób zaraźliwych nie przestrzegał wcale zarządzeń policyjno weterynaryjnych wydanych przez władze;
 - h) członek ubezpieczył swoje bydło także w innej instytucji o tym samym celu;
 - i) wrazie zachorowania lub uszkodzenia zwierząt nie zastosował się do rad i wskazówek znawcy lub zarządu spółki a w szczególności zwierząt swoich nie leczył, nie zgodził się na ich zabicie, jeśli znawca mu zalecił (§ 41.) lub jeśli zwierzę ubezpieczone zabił samowolnie niezawiadomiwszy o tem poprzednio przewodniczącego spółki chyba iż zdoła udowodnić niezabicie iż rzecz taka była konieczną;
 - j) członek przy przyjęciu, rewizji peryodycznej lub oszacowaniu szkody podał komisji szacunkowej zeznania niezgodne z prawdą lub gdy zostanie udowodnione, że działał na szkodę spółki;
 - k) zwierzę zginęło lub zostało zabite wskutek operacji wykonanej nie przez weterynarza i która dla zwiększenia produkcji, utrzymania życia i zdrowia nie była koniecznie potrzebna, jak również wskutek kastracyi wykonanej przez osoby nieuprawnione;
 - l) członek nie uiszczył mimo pisemnego wezwania premii i innych opłat w terminie przepisany;
 - m) jeżeli bydło pastwiskowe nie oznaczano po myśli polecenia Zarządu spółki.
- Spółka może żądać zwrotu zapłaconego odszkodowania w całości lub części, jeżeli później wyjdą na jaw wyżej przytoczone powody, które uzasadniały odmowę wypłaty odszkodowania w całości lub części gdyby były znane spółce w chwili oszacowania szkody.
- Prawo to jednak przedawnia się w ciągu roku licząc od dnia wypłaty odnośnego odszkodowania.

Oszacowanie szkody.

§ 43.

Przyczynę szkody i okoliczności jej towarzyszące należy zbadać przez komisję szacunkową, w której skład wchodzi dwaj oceniciele wymienieni w § 30 i znawca (weterynarz), mianowany przez walne zgromadzenie.

Zadaniem komisji jest stwierdzić identyczność padłego względnie zabitego zwierzęcia, istotę choroby ewentualnie przyczynę wy-

padku oraz okoliczności uzasadniająca na mocy §. 42. odmowę odszkodowania i ustalić wartość w sposób wskazany w § 31 statutu.

Przy ustaleniu wartości zwierzęcia należy brać **wzgląd** na wartość jaką przedstawiało zwierzę w chwili, gdy było zdrowe, przy czym za podstawę oszacowania powinny służyć zwykłe ceny targowe, płacone w miejscu siedziby spółki lub w najbliższej okolicy.

Ustalona przez komisję szacunkową wartość zwierzęcia, nie może przy bydło rzeźnym być wyższą niż wartość przyjęta do ubezpieczenia, przy bydło hodowlanem zaś może przewyższać wartość ubezpieczoną o 10 procent pod warunkiem wszakże że od chwili przyjęcia odnośnej sztuki do ubezpieczenia lub peryodycznej rewizji upłynęły przynajmniej 3 miesiące. W żadnym jednak razie wartość ta nie może być wyższą ponad 500 koron. Cyfra przeciętna z podanych przez każdego członka komisji szacunkowej wartości stanowi wartość szacunkową.

Przeciw odmowie oraz wysokości odszkodowania służy członkowi prawo odwołania się w ciągu 7 dni do zakładu krajowego, który rozstrzyga ostatecznie.

W wypadkach, gdy sztuka ubezpieczona została oszacowaną komisyjnie przez władze rządowe, oszacowanie to może służyć za podstawę do wymiaru odszkodowania przez spółkę (§ 44).

Koszta oszacowania szkody ponosi spółka, przy czem oceniciele za udział w komisji otrzymują wynagrodzenie po 50 h. za sztukę.

Z oszacowania szkody winna komisja spisać protokół, który podpisują wszyscy członkowie i przedłożyć go przewodniczącemu spółki.

Wysokość odszkodowania.

§ 44.

O wysokości ewentualnie odmowie odszkodowania orzeka Wydział spółki, na posiedzeniu, które winien przewodniczący zwołać bezwzględnie.

Jako odszkodowanie otrzymuje członek:

1. w razie śmierci zwierzęcia 70% wartości;

2. w razie dobioia zwierzęcia, jeżeli:

a) mięso uznano za nadające się do użycia i sprzedano za kwotę wynoszącą co najmniej 30% wartości szacunkowej odszkodowanie wynosi 80% tejże wartości;

b) o ile zaś mięso sprzedano poniżej 30% wartości szacunkowej, zniszczono przy oględzinach albo gdy się okazało dotknięte gruźlicą wreszcie jeżeli poszkodowany wzbraniał się udzielić pomocy przy rzezi, i t. p. (§ 41.) odszkodowanie wynosi 70% wartości szacunkowej.

3. W razie jeżeli mięso, sztuk ubezpieczonych zabitych w rzeźniach zostanie z urzędu a) w całości zniszczona lub okaże się dotknięte gruźlicą — odszkodowanie wynosi 70% ceny sprzedaży, o ile ta nie przewyższa wartości ubezpieczonej b) jeżeli zaś zostanie zniszczona w części, odszkodowanie wynosi 70% wartości zniszczonego mięsa, przy czem za części tegoż wynoszące mniej niż 5 klg. odszkodowanie się nie wypłaca.

4. W wypadku gdy wypłacone przez Skarb państwa na mocy ustawy z 6. sierpnia 1909 (Dz. pp. Nr. 177) wynagrodzenie lub zasiłek są mniejsze niż podane w § 44 ustę. 1 i 2 (a i b) odszkodowanie, wtedy spółka wyrównuje różnicę między wynagrodzeniem rządowym, a należnym mu po myśli powyższego paragrafu odszkodowaniem.

5. jeżeli członek spółki ubezpieczył tylko część wartości zwierzęcia (§ 32. ustęp ostatni), natenczas odszkodowanie oblicza się według zasad w punktach 1—4 określonych, nie może być jednak w żadnym razie wyższe jak 70% względnie 80% kwoty ubezpieczonej.

6. od każdego odszkodowania strąca się zaległą premię i wartość sprzedanego mięsa i części użytkowych. Jeżeli dochód z tego tytułu przewyższa wymierzone odszkodowanie, nadwyżkę wypłaca się poszkodowanemu.

§ 45.

W wypadkach szkody poza siedzibą spółki (§ 38.) wypłaca spółka odszkodowanie wtedy, jeżeli członek zdoła niezbicie udowodnić:

- a) identyczność zwierzęcia ;
- b) przyczynę i okoliczności towarzyszące temu wypadkowi ;
- c) cenę sprzedaży zwierząt ewentualnie wartość zniszczonych części użytkowych lub mięsa (§ 44 ustęp. 3.)

Wypłata odszkodowania.

§ 46.

Dochód uzyskany ze sprzedaży mięsa i części użytkowych wypłaca Wydział spółki poszkodowanemu bezwzględnie, resztę zaś odszkodowania na podstawie rachunku sprawdzonego przez zakład krajowy, wypłaca spółka najdalej w ciągu 4 tygodni licząc od dnia oszacowania szkody za kwitem należycie ostemplowanym.

Obowiązki spółki wobec zakładu krajowego.

§ 47.

Spółka winna wypełniać wszystkie zarządzenia zakładu krajowego, wydane w ramach niniejszego statutu, jakoteż statutu zakładu krajowego.

Ogłoszenia spółki.

§ 48.

Ogłoszenia spółki następują za pomocą okólników i przybicia ich w miejscu widocznym w lokalu spółki.

Język urzędowy.

§ 49.

Językiem urzędowym spółki jest jeden z języków krajowych, który uzna za taki walne zebranie większością $\frac{2}{3}$ części obecnych członków.

